

Umeå universitet, rektor
901 87 Umeå

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Teresa Edelman
08-563 085 34
teresa.edelman@hsv.se
BESLUT

2008-08-25
Reg.nr 31-5300-07

Behandling av en doktorand vid Umeå universitet

Situationen där en doktorand och handledarna har olika uppfattningar om hur utbildningen på forskarnivå ska bedrivas.

Bakgrund

NN anställdes 1998 vid Umeå universitet som universitetsadjunkt vid institutionen för klinisk mikrobiologi. Hon antogs den 27 oktober 1999 som doktorand vid institutionen och fick då en anställning som doktorand för att genomföra sin forskarutbildning. Den 31 maj 2002 frånträdde hon på egen begäran doktorandanställningen och återgick till arbetet som adjunkt på heltid. Hon avlade licentiatexamen i september 2002 och avsåg att fullfölja sin forskarutbildning.

Anmälan

NN har anmält universitetet för systematiska trakasserier, fräntagning av forskningsmöjligheter, ohederlighet och för att hon har blivit förhindrad att disputerat. Hon har anfört bl.a. följande.

Hon anser att hon från hösten 2001 till hösten 2003 utsattes för trakasserier och andra grova handlingar av en annan doktorand utan att någon åtgärd vidtogs. I september 2002, då hon inte fått något stöd av sina chefer, avlade hon licentiatexamen, överlämnade forskningspengar till avdelningen och gick tillbaka till sin ordinarie arbetsplats. Hon bestämde sig ändå för att fortsätta med sitt projekt på 20 procent av den forskningstid som ingår i en adjunkts tjänst, men också på sin fritid och helger för att kunna disputerat 2004. Hon kände en allvarlig hotbild gentemot sig varför hon gjorde situationen känd för säkerhetsavdelningarna på både sjukhuset och universitetet. Det gjorde inte situationen bättre. Hon anser att hon utsattes för repressalier och systematiska trakasserier och att hela hennes forskningsprojekt saboterades. År 2003 berövade universitetet henne möjligheten att fortsätta med forskningen. Våren 2004 lämnade handledaren hennes projekt till en annan doktorand. Hon anhöll om att få byta handledaren men fick inte. Därefter anhöll hon om att få byta biträdande handledare eftersom hon ansåg att handledaren inte var insatt i hennes

forskningsprojekt. Det dröjde nästan ett år innan hon fick en ny biträdande handledare. Under 2004 och 2005 överlämnade handledaren hennes forskningsresultat till den andra doktoranden. Fram till 2006 hade hennes disputation förhindrats flera gånger. Till sist har hennes resultat hamnat i den andra doktorandens avhandling, dessutom med, som hon ser det, fel metodbeskrivning och felaktig tolkning. I manuset till avhandlingen har man skrivit in henne som medförfattare utan hennes vetskap. I oktober 2006 när hon ifrågasatte dessa osakligheter tog man ifrån henne samtliga arbetsuppgifter och utsatte henne för ”tortyrliknande metoder” med syfte att hon skulle tröttna och säga upp sig själv. I juli 2007 sades hon upp från sin tjänst som universitetsadjunkt. Hon föreslog då att hon under uppsägningstiden skulle få möjlighet att skriva klart sin avhandling. Medan hon väntade på ett besked från universitetet frånsade sig hennes båda handledare sina uppdrag. Vid ett senare möte med universitetet informerades hon om att det i hennes situation är omöjligt att disputera.

Umeå universitets svar

Universitetet har anfört bl.a. följande. Under perioden 2001-2003 upplevde NN stora påfrestningar i samband med en konflikt med en doktorandkollega. Hon lämnade in en anmälan till Umeå universitet om hot och trakasserier. En utredning gjordes av dåvarande universitetsjuristen. Rektorn beslutade i enlighet med universitetsjuristens förslag att inga ytterligare åtgärder skulle vidtas med anledning av anmälan. Ärendet avslutades den 26 oktober 2004.

NN uppger att hon lämnade sin doktorandanställning kopplad till Vårdalstiftelsens medel eftersom hon inte fick något stöd från sina chefer. Dåvarande prefekten hade dock tillsammans med NN:s närmaste chef flera diskussioner där man försökte förmå henne att inte frånträda sin doktorandanställning. Man bedömde att det skulle försvåra hennes möjligheter att fullfölja forskarutbildningen. Hon gick dock emot dessa rekommendationer eftersom hon upplevde sin lärarroll hotad.

Stora ansträngningar gjordes under 2004 och 2005 för att bistå och hjälpa NN framåt i avhandlingsarbetet. Det var dock slitsamt för henne att sköta sin undervisning på heltid för att sedan arbeta med sin forskning. Enligt handledarna följde hon inte de råd och anvisningar som gavs, vilket skapade en fullständigt hopplös situation.

Under december 2005 och början av 2006 vände sig NN:s närmaste arbetsledare till personalenheten med anledning av påtagliga samarbetsproblem mellan henne och flera medarbetare. Efter flera möten skapades förutsättningar för NN att under sju sammanhängande månader under 2006 få arbeta med att slutföra avhandlingsarbetet utan krav på undervisning. Detta erbjudande ogillades av NN som ansåg sig vara i stort sett färdig med sin avhandling.

Av universitetets svar framgår att dess yttrande har utformats i samråd med företrädare för den berörda institutionen och medicinska fakulteten vid Umeå universitet. Till yttrandet har fogats kopior av flera handlingar rörande forskarutbildningen, universitetets utredning av NN:s anmälan om hot och trakasserier och Arbetsmiljöverkets beslut den 8 oktober 2007 ”Besked om resultat av inspektion”.

Ytterligare utredning

NN har ifrågasatt objektiviteten i den redovisning Umeå universitet har presenterat och begärt att Högskoleverket ska göra en egen utredning i vilken hon personligen ska delta.

Högskoleverkets bedömning

Till att börja med vill Högskoleverket klargöra att verket inte har befogenhet att överpröva eller ändra beslut som en högskola eller ett universitet har tagit eller göra de utredningar som en högskola eller ett universitet ansvarar för. I sin tillsynsverksamhet kan verket bara granska att lärosätena följer gällande bestämmelser och att studenternas och andra enskildas rättssäkerhet i förhållande till högskolesystemet tillgodoses.

Av utredningen har inte kommit fram annat än att Umeå universitet har utrett NN:s anmälan om hot och trakasserier. Utredningens slutsats var att universitetet hade vidtagit de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra att NN fortsättningsvis skulle kunna komma att utsättas för någon form av trakasserier. Rektorn beslutade därför i oktober 2004 att avsluta ärendet.

Av handlingarna framgår också att Arbetsmiljöverket i oktober 2007 utredde frågan om kränkande särbehandling av NN och fann att de åtgärder som universitetet hade redogjort för var i överensstämmelse med gällande bestämmelser.

Universitetet har dock också ansvar för NN:s forskarutbildning. Av utredningen framgår att NN initialt har haft studiefinansiering i form av en anställning som doktorand. Hon har själv frånträtt anställningen och på så sett försämrat sina möjligheter att genomföra sin utbildning. Det har också kommit fram att NN och hennes handledare har haft olika uppfattningar om hur forskarutbildningen bör bedrivas, om villkoren för hennes disputation och även om rätten till fortsatt handledning och andra resurser för utbildningen. Ärendet är ännu inte avslutat.

Högskoleverket vill i detta sammanhang påminna om att fakultetsnämnden har möjlighet att, med tillämpning av 6 kap. 37 § högskoleförordningen (1993:100), pröva en doktorands rätt till fortsatt handledning och andra resurser för utbildningen. Vid en sådan bedömning vägs också om fakultetsnämnden har fullgjort sina egna åtaganden enligt den individuella studieplanen. Ett beslut att

dra in resurser för en doktorands utbildning kan enligt 12 kap 2 § första stycket 8 samma förordning överklagas till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH).

I den föreliggande situationen vill Högskoleverket inte föregripa fakultetsnämndens fortsatta åtgärder och bedömningar.

Högskoleverket anmodar Umeå universitet att senast den 24 november 2008 redovisa ärendets fortsatta handläggning.

På Högskoleverkets vägnar

Eva Westberg
Chefsjurist

Teresa Edelman
Verksjurist

Kopia för kännedom till
NN